

Čak i kada su istraživane situacije statične i jednolične, ne znači da se radi o sistemima apsolutno otpornim prema promjeni. I u slučaju Rimelle uočljive su promjene i strukturalne prilagodbe određene morfološkim, ekonomskim i društveno-kulturnim datostima njezina marginalnog položaja.

Prema G. Balandieru, kumulirane su promjene dovele do toga da je suvremeni društveni sistem istodobno više problematičan i više »otvoren« za prihvaćanje različitih mogućih budućnosti. Stoga se društvenim subjektima nameće stalna obaveza definiranja društva, a ne samo njegova pukog reproduciranja. U takvoj situaciji svaka grupa mora moći projektirati vlastitu budućnost uzimajući u obzir zbilju koja je okružuje, no ne misleći o sebi kao o zatvorenom i samostalnom svijetu, ne otuđujući se u svom vlastitom kulturnom sistemu. Takvu bi mogućnost, smatra Sibilla, talijansko društvo moralo pružiti i stanovnicima Rimelle i svim njima sličnim marginalnim grupama.

Tokom posljednjih godina u Rimelli se polako razvija jedan nepretenciozni oblik vikendaškog turizma koji bi mogao potaći očuvanje postojećih infrastrukture i nastambi, te dovesti, nada se Sibilla, do uzajamnog obogaćivanja u obliku kulturne razmjene između grupa -- nosilaca različitih ali ne i antagonističkih težnji i iskustava.

Nakon svega rečenog nije potrebno obrazlagati tvrdnju da je ova knjiga za jugoslavenske etnologe izuzetno aktualna i zbog problematike o kojoj govori i zbog teorijsko-metodološkog pristupa toj problematici.

Maja Povrzanović

Robert McCormac Netting, Balancing on an Alp. Ecological Change and Continuity in a Swiss Mountain Community, Cambridge University Press, Cambridge (i dr.) 1981, 278 str.

Istražujući poljodjelstvo, organizaciju gospodarstva i veličinu zemljišnih posjeda u Nigeriji, Robert Netting je ustanovio da se problemi kulturne ekologije (ili ekološke antropologije) mogu objasniti samo proučavanjem žive male zajednice s podrobno dokumentiranom prošalošću. Prije svega zato što se znanje o promjeni mora temeljiti na poznavanju relevantnih podataka iz prošlih razdoblja, a i zato što valjanost ekoloških hipoteza treba provjeravati komparacijom različitih kultura.

Prvi radovi ekoloških antropologa prikazivali su relativno izolirane, samodovoljne, tehnološki jednostavne lokalne ekosisteme naglašavajući zatvorenost, ravnotežu i međusobne prilagodbe dijelova sistema radi suprotstavljanja devijacijama i vanjskim smetnjama.

I Netting je ovim radom želio ocartati demografsku samoregulaciju takvog lokalnog ekosistema, no pitajući se o konkretnoj dinamici njegove demografije. Broj stanovnika raste ili opada, no do toga dovode različite kombinacije rađanja, umiranja i migracija. Zašto dolazi upravo do tih kombinacija?

Kao okvir proučavanja demografske samoregulacije autor je odabrao malu zajednicu dokumentirane prošlosti, stalnog i jasno određenog prirodnog okoliša, statične poljoprivredne tehnologije, relativno neremećenu ekonomskim revolucijama i ratovima, masovnim migracijama ili političkim preobražajima -- Törbel, selo smješteno na istočnom rubu kantona Valais u švicarskim Alpama.

Proučavajući u arhivima demografske podatke iz protekla tri stoljeća i živceći u Törbelu ukupno 18 mjeseci sakupio je obilje podataka, ovdje detaljno prezentiranih broj-

kama, tablicama i grafičkim prikazima.

Portretirajući Törbel kao djelotvoran, čvrsto integriran ekološki sistem koji je međutim također bio prisiljen prilagođavati se promjenama, Netting opisuje geografske uvjete i tehnologiju, analizira historijske i suvremene demografske trendove te komentira neke aspekte društveno-političke organizacije neposredno povezane s procesima promjene i održanja kontinuiteta.

Prva tri poglavlja govore o fizičkim obilježjima područja u kojem je Törbel smješten. Autor je pokušao kvantificirati upotrebu zemlje, ljetine i domaćih životinja nužnih za opstanak obitelji. Na temelju arhivskih podataka od 13. stoljeća nadalje razmotrio je povijest načina iskorištavanja zemlje te održanje zajedničkih i privatnih posjeda.

Sljedeća tri poglavlja govore o stanovništvu sela. Rekonstrukcija cjelokupne populacije sela za svaku od proteklih 270 godina otkriva trendove plodnosti i smrtnosti.

U sedmom poglavlju Netting objašnjava kako je uvođenje krumpira u prehranu potkraj 18. stoljeća izazvalo ogroman porast broja stanovnika.

Daljnja tri poglavlja govore o značajkama društvene organizacije. One nisu tretirane kao posljedice isključivo ekonomskih i materijalnih uzroka, niti kao samostalne varijable neuvjetovane ekološkim prilikama. Politički sukobi u Törbelu proturječe stereotipu seoske harmonije, a ujedno jasno pokazuju ulogu obiteljskih veza u održavanju ravnoteže među političkim grupacijama. Kućanstvo je privredna jedinica i jedinica reprodukcije ljudi; veličinom i pripadnicima prilagođava se mijenama ekonomskih prilika.

Naglasak je u ovom radu na samodovoljnosti integrirane male zajednice u ekološkoj ravnoteži. No Törbel je, kao i svaka slična zajednica, bio i jest zatvoren, ali ne i nepristupačan promjenama; zajed-

nica, ali društveno diferencirana, dakle i konfliktna; samodovoljan, ali istodobno uključen u međunarodnu robno-novčanu privredu.

Sagledavanje ove zajednice »izvana« — jednako tako iscrpno praćenje utjecaja zapadnoevropskih društveno-ekonomskih prilika tokom historije na ovdje analizirane aspekte života stanovnika Törbela — moglo bi biti sadržajem jednog drugog istraživanja.

Maja Povrzanović

Werner Röllin, Alois Bruhin, »Die alti Rellete« von Wollerau. Ein fasnächtliches Narrenspiel mit historischen und aktuellen Bezügen, Fasnachtsgesellschaft »Fidelitas« Wollerau, Zürich 1983, 65 str. + 40 tabli.

U uvodnom dijelu knjige Werner Röllin donosi povijesni pregled nastanka i mijenjanja pučkih pokladnih igrokaza na njemačkom govornom području od 15. stoljeća do danas. Govori prvenstveno o Njemačkoj, no kao Švicarac naglašava neke specifičnosti pokladnih igrokaza u Švicarskoj.

Autor smatra da je »igra često stilističko obojenje običaja s tendencijom ka teatarskom razvoju« (str. 1). Bez obzira na to radi li se o spontanim teatralnim ponašanjima, organiziranim povorkama s elementima predstave ili o različitim dramskim oblicima, poklade su im, kao njihov okvir, davale i daju uvijek nove poticaje za stvaranje i širenje.

S druge strane, od polovine 19. stoljeća nadalje predstave usko povezane s običajem služe prije svega njegovu očuvanju i obnavljanju.

Zato se, prema Röllinu, istraživaču pri analizi slojeva običaja postavlja važno pitanje o arhaičnim i novonastalim elementima običaja i s njima povezanih predstava, o funkcionalnim promjenama tih elemenata, te o njihovoj integraciji u nov sklop običaja i predstave.